

Τιμητική Εκδήλωση για τον Ομότιμο Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. **Αλέξανδρο Μ. Σταυρόπουλο**, που διακόνησε την έρευνα, την διδασκαλία και τις εφαρμογές της Ποιμαντικής Θεολογίας (Κυριακή 13 Νοεμβρίου 2022, Ι.Ν. Ευαγγελίστριας Πειραιώς)

«Ο καθηγητής Αλέξανδρος Σταυρόπουλος ως ποιμαντικός δάσκαλος»

Είναι μεγάλη η τιμή για το πρόσωπό μου, να ομιλώ για τον μεγάλο δάσκαλο της Ποιμαντικής τέχνης και επιστήμης, τον κ. Σταυρόπουλο, την ημέρα μάλιστα που εορτάζει ο μεγαλύτερος ποιμαντικός Πατέρας της Εκκλησίας μας, ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Θα μου επιτρέψει ο κ. Σταυρόπουλος να μην τον αποκαλώ καθηγητή, αλλά δάσκαλο. Καθηγητές έχουμε πολλούς, αλλά δασκάλους λίγους. Οι δάσκαλοι έχουν το ίδιο κοινό χαρακτηριστικό με τους αγίους. Είναι σπάνιοι.

Το εγχείρημα της παρουσίασης μιας προσωπικότητας του διαμετρήματος του κ. Σταυρόπουλου είναι εξαιρετικά δύσκολο και επώδυνο. Γι' αυτό και ζητώ την κατανόηση των εκλεκτών ακροατών, εάν δεν ανταποκριθώ στις προσδοκώμενες απαιτήσεις του καθενός, αλλά ιδιαίτερα ζητώ εκ προοιμίου τη συγγνώμη του σεβαστού δασκάλου για την ανεπάρκειά μου να εξάρω τις αρετές της σπάνιας προσωπικότητας του στον επιστημονικό, ακαδημαϊκό, εκπαιδευτικό και εκκλησιαστικό χώρο. Είμαι πεπεισμένος, πως όσα επαινέτά κι αν αναφέρω, στο τέλος θα αδικήσω τον τιμώμενο δάσκαλό μας. Αλλά θα προσπαθήσω.

Είχα την εξαιρετική τιμή να γνωρίσω τον κ. Σταυρόπουλο, κατά τη διάρκεια των θεολογικών μου σπουδών, τα έτη 1992-1996. Όσοι γνωρίζουμε τον κ. Σταυρόπουλο βεβαιώνουμε ότι είναι άνθρωπος ειλικρινής, πρόθυμος, ευθύς και ακριβής στο λόγο του, με αφομοιωμένο πλούτο γνώσεων και εμπειρίας. Θεολόγος και ψυχολόγος με υψηλό αίσθημα ευθύνης, καθώς παρακολουθούσε άγρυπνα τις διάφορες διεργασίες και τις εξελίξεις των εκκλησιαστικών και κοινωνικών πραγμάτων. Όσοι εργάστηκαν επιστημονικά, υπό την καθοδήγησή του, αλλά και όσοι μελέτησαν προσεχτικά το έργο του, διαπίστωναν τη βαθύτητα του στοχασμού του, τη συνθετικότητα της σκέψης και την πρωτοπορία των προβληματισμών του.

Ακόμη και μετά την ολοκλήρωση της πανεπιστημιακής του σταδιοδρομίας το έτος 2004, συνέχισε με θαυμαστό ζήλο την ποιμαντική του προσφορά στην Εκκλησία. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να τονίσουμε την εικοσιπεντάχρονη συνεργασία του κ. Σταυρόπουλου με το περιοδικό «Εφημέριος», που απευθύνεται αποκλειστικά στους ιερείς, με στόχο την δια βίου ποιμαντική τους εκπαίδευση και ενημέρωση.

Βασική επιδίωξη της αρθρογραφίας στον *Εφημέριο* είναι η παρακίνηση του αναγνώστη, κληρικού και λαϊκού, να γίνει ουσιαστικός μέτοχος στο ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας. Ο τρόπος προσεγγίσεως της θεματολογίας είναι διεπιστημονικός. Στηρίζεται στις ορθόδοξες θεολογικές αρχές της συνεργίας και της προσλήψεως στοιχείων από ποικίλες περιοχές γνώσεως, ζωής και δημιουργίας. Η αρθρογραφία χαρακτηρίζεται από τη διάθεση του συγγραφέα να διακονήσει την Ποιμαντική ως «τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών», στηριζόμενος στην εμπειρία του πληρώματος της Εκκλησίας.

Σοφά σκεπτόμενος ο κ. Σταυρόπουλος, διαμόρφωσε την θεματική των άρθρων ώστε να καλύπτει βασικές πτυχές, κατηγορίες και διαστάσεις της ποιμαντικής διακονίας της Εκκλησίας. Τα άρθρα, συγκροτούμενα σε θεματικές ενότητες, δίνουν βασικές απαντήσεις στα οχτώ βασικά ερωτήματα της ποιμαντικής: Ποιός και ως τί ποιμαίνει ποιόν, πού, πώς, πότε, γιατί, προς τί, σε τί; Για την τεράστια προσφορά υπηρεσιών του προς την Εκκλησία η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος απένειμε στον κ. Σταυρόπουλο την ανώτατη τιμητική της διάκριση, τον Χρυσό Σταυρό του Αποστόλου Παύλου, κατά την Ακολουθία του Εσπερινού του Αγίου Φωτίου, στον Ιερό Καθεδρικό Ναό των Αθηνών, στις 5 Φεβρουαρίου 2007, δια των χειρών του (Μακαριστού) Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος (Κυρού) Χριστοδούλου.

Γιατί ο κ. Σταυρόπουλος είναι ένας τόσοσ μεγάλος δάσκαλος της Ποιμαντικής τέχνης και επιστήμης; Ταπεινά φρονούμε ότι αυτό συμβαίνει, επειδή στο πρόσωπο του αγαπητού μας δασκάλου, συνυπάρχουν αρμονικά δύο στοιχεία: η ακαδημαϊκή πληρότητα και το γνήσιο ορθόδοξο χριστιανικό βίωμα. Όσον αφορά το **πρώτο στοιχείο**, την ακαδημαϊκή πληρότητα, δεν έχει κάποιος παρά να δει τις λαμπρές σπουδές του κ. Σταυρόπουλου σε ονομαστά πανεπιστήμια του εξωτερικού. Τις γνώσεις που απέκτησε και καλλιέργησε, τις μεταλαμπάδευσε σε ικανό αριθμό προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών φοιτητών, μέσα από τα γνωστικά αντικείμενα της Ποιμαντικής, Συμβουλευτικής Ποιμαντικής, Ποιμαντικής Ψυχολογίας και Εξομολογητικής, Ποιμαντικής Γάμου και Οικογένειας, Ιστορίας, Θεωρίας και Πράξης της Εκκλησιαστικής Κοινωνικής Διακονίας, Εισαγωγής στην Ψυχολογία, Ψυχολογία των Ατομικών Διαφορών και Ειδικών Θεμάτων Ψυχολογίας.

Με πρωτοβουλία του δημιουργήθηκαν στη Θεολογική Σχολή αίθουσα Πολυμέσων και Ψηφιακής Τεχνολογίας και αίθουσα Πληροφορικής, με στόχο την οπτικοακουστική υποστήριξη της διδασκαλίας και της εκμάθησης της ηλεκτρονικής τεχνολογίας. Άξιο αναφοράς είναι η λειτουργία, υπό την εποπτεία του κ.

Σταυρόπουλου, Γραφείου Συμβουλευτικής στη Θεολογική Σχολή, για να βοηθάει ποιμαντικά φοιτητές και κληρικούς σε θέματα ψυχικής υγείας.

Η ποιμαντική προσφορά του κ. Σταυρόπουλου είναι απέραντη, αφού έχει συμμετάσχει με διαλέξεις του σε Συνάξεις και Σεμινάρια Ιερέων, Σχολών Γονέων πολλών Ιερών Μητροπόλεων της Ελλάδος και της Κύπρου, σε Σεμινάρια επιμορφώσεως Θεολόγων Καθηγητών της Πανελληνίου Ενώσεως Θεολόγων και στο Φροντιστήριο Υποψηφίων Κατηχητών της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος. Έχει διατελέσει και εξακολουθεί να είναι μέλος ή συνεργάτης πολλών Επιστημονικών Εταιριών, Συνδέσμων, Ενώσεων, Συλλόγων και Συμβουλίων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ενώ είναι και η ψυχή της ιστοσελίδας *Διαποίμανση*, της μοναδικής ιστοσελίδας στον ελληνικό χώρο, με θεματολογία αποκλειστικά ποιμαντική. Η εργογραφία του κ. Σταυρόπουλου είναι εντυπωσιακή και δίκαια μπορεί να του αποδοθεί ο χαρακτηρισμός του χαλκέντερου. Πάνω από τετρακόσια είναι τα δημοσιευμένα κείμενά του, βιβλία, άρθρα, ανακοινώσεις σε συνέδρια, διαλέξεις κ.α. Εδώ επιτρέψτε μου να ξεχωρίσω τα δύο κορυφαία έργα του, κατά την προσωπική μου άποψη. Το βιβλίο *Επιστήμη και Τέχνη της Ποιμαντικής*, και το βιβλίο *Ορθόδοξη Συμβουλευτική Ποιμαντική*, το οποίο ο κ. Σταυρόπουλος το έγραψε με την παρότρυνση και καθοδήγηση του πνευματικού του πατρός, του αγίου Πορφυρίου, στον οποίο και το αφιερώνει.

Στους κύριους στόχους του συνολικού ερευνητικού έργου του κ. Σταυρόπουλου συγκαταλέγονται ο γάμος, η οικογένεια, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, η ποιμαντική παιδαγωγική διάσταση του μαθήματος των θρησκευτικών, η οργάνωση του ενοριακού έργου, η σχέση της Ποιμαντικής Ψυχολογίας με την Ψυχοθεραπεία και τη Βιοηθική καθώς και αρκετοί άλλοι στόχοι δευτερεύουσας σημασίας.

Ερχόμενοι στο **δεύτερο στοιχείο** της προσωπικότητας του κ. Σταυρόπουλου, στο γνήσιο ορθόδοξο βίωμά του, εδώ θα επιμείνουμε περισσότερο, διότι είναι αυτό που τον χαρακτηρίζει και τον διαφοροποιεί από πολλούς άλλους ακαδημαϊκούς καθηγητές, οι οποίοι δεν κατόρθωσαν να γίνουν δάσκαλοι, επειδή προσκολλήθηκαν μόνο σε έναν στείρο ακαδημαϊσμό.

Ο κ. Σταυρόπουλος είναι ένας εκκλησιαστικός άνθρωπος. Δεν υπήρξε ποτέ ένας παθητικός πιστός ή ένας ατομοκεντρικός ευσεβής. Δεν δίδασκε κάτι που δεν τον αφορούσε προσωπικά. Δεν εξερευνούσε για να ικανοποιήσει ατομικές αναζητήσεις. Δεν ζούσε αλλιώς, από ότι διεκήρυττε. Δεν ήταν άλλος στον ιδιωτικό και άλλος στον δημόσιο βίο. Τα λόγια του συμβάδιζαν με τα έργα του. Ποτέ δεν απέβλεπε σε πρόσωπα

ανθρώπων και δεν ταυτίστηκε με καμία ομάδα ή κλίκα. Τον σέβονταν ακόμη και αυτοί που διαφωνούσαν μαζί του. Ο σεβαστός δάσκαλος αφιερώθηκε στην Ποιμαντική, ψυχή τε και σώματι, διότι έκλεισε στην καρδιά του και αγάπησε τον ποιμένα και επίσκοπο των ψυχών μας, τον κύριο Ιησού Χριστό, όπως τον ονομάζει ο απ. Πέτρος στην πρώτη του καθολική επιστολή.¹ Ο κ. Σταυρόπουλος στο πόνημα του *Επιστήμη και Τέχνη της Ποιμαντικής* ορίζει την σκοποθεσία και την στοχοθεσία της Ποιμαντικής: «Πρωταρχικό σκοπό και στόχο της Ποιμαντικής αποτελεί το προσωπικό κάλεσμα του κάθε ανθρώπου, να ενταχθεί στη μοναδική και αληθινή ποίμνη του Αρχιποίμενος Χριστού».²

Ο Αναστημένος Χριστός, λίγο πριν την Ανάληψή Του, παραχώρησε την ποιμαντική του εξουσία στους Αποστόλους³ και κατά συνέπεια και στους διαδόχους αυτών, τους Αρχιερείς και τους ιερείς. Επομένως ποιμαίνουν μόνο οι Αρχιερείς και οι ιερείς; Είναι αλήθεια ότι στο μυαλό των περισσοτέρων η Ποιμαντική θεωρείται ως αποκλειστική διακονία και προνόμιο των ιερωμένων. Εδώ έγκειται η μεγάλη συνεισφορά του δασκάλου μας. Απέδειξε ότι η Ποιμαντική δεν είναι ποιμενοκεντρική (κέντρο της ο ποιμένας), αλλά ποιμνιοκεντρική (κέντρο είναι το ποίμνιο). Ο κληρικός δεν είναι το αντίθετο του λαϊκού στην Εκκλησία, ούτε ο λαϊκός το αντίθετο του κληρικού. Ο λαϊκός είναι το συμπλήρωμα του κληρικού και ο κληρικός το συμπλήρωμα του λαϊκού.

Στην Εκκλησία υπάρχουν πολλά χαρίσματα και διακονίες. Κανένας δεν έχει όλα τα χαρίσματα, αλλά και δεν υπάρχει κανένας, χωρίς να είναι προικισμένος από τον Θεό, έστω και με ένα χάρισμα.⁴ Άρα όλα τα μέλη της Εκκλησίας, ιερείς και λαϊκοί, μαζί με τα χαρίσματά τους, συγκροτούν το σώμα της Εκκλησίας και εργάζονται γι' αυτό.⁵ Η διανομή των χαρισμάτων γίνεται από το Άγιο Πνεύμα, όπως Εκείνο θέλει, με

¹ *Α' Πέτρ.* 2,25.

² Αλέξανδρος Σταυρόπουλος, *Επιστήμη και τέχνη της Ποιμαντικής*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1997, σ. 21.

³ *Ματθ.* 28, 18-20 «καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν...».

⁴ *Εφ.σ.* 4,7 «Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ...».

⁵ *Α' Κορ.* 12, 4-13 «Διαίρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· καὶ διαίρέσεις διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ διαίρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶ Θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν, ἐκάστω δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ὧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἕτερω δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλω δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω δὲ προφητεία, ἄλλω δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἕτερω δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλω δὲ ἑρμηνεῖα γλωσσῶν, πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστω καθὼς βούλεται. Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἐστὶ καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνός, πολλὰ ὄντα, ἐν ἐστὶ σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν...».

σκοπό την κοινή ωφέλεια, που είναι η οικοδομή και η αύξηση του εκκλησιαστικού σώματος, του ποιμνίου του Χριστού. Σε κάθε πιστό δίδεται το χάρισμα, με το οποίο φανερώνεται η ενέργεια του Αγίου Πνεύματος, για την κοινή ωφέλεια όλων των πιστών.⁶

Όλοι χρειαζόμαστε στην Εκκλησία και δεν περισσεύει κανένας. Μπορεί ο κάθε ιερέας, ως κλητός από τον Αρχιποίμενα Χριστό, να ποιμαίνει το ποίμνιό του και να ανησυχεί γι' αυτό,⁷ όμως από μόνος του δεν επαρκεί για το έργο αυτό, αφού «ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι».⁸ Επομένως όλα τα μέλη της Εκκλησίας είναι δεκτικά του ποιμαντικού της έργου. Όλα τα μέλη, νέα και ηλικιωμένα έχουν κληθεί να ποιμάνουν.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, κάλλιστα μπορούν να ασκήσουν ποιμαντική ο μοναχός και η μοναχή στο μοναστήρι τους, στηρίζοντας τους προσκυνητές στις δοκιμασίες τους και συμβουλευοντάς τους κατάλληλα. Μπορεί επίσης να ποιμάνει και ο ευλαβής ιεροψάλτης με το ταπεινό του ύφος και την καταλυκτική του ψαλμωδία. Το ίδιο μπορεί να κάνει, γιατί όχι, και ένας νεωκόρος, με την ευγένεια και την καλοσύνη του.⁹ Άριστος διάκονος του ποιμαντικού έργου της Εκκλησίας μπορεί να αναδειχθεί και ένας λαϊκός κατηχητής, που εμπνέει τα παιδιά και τους εφήβους με την παρουσία του και κυρίως με το παράδειγμά του. Τέλος μπορεί να ποιμάνει ο κάθε ανώνυμος βαπτισμένος χριστιανός με την θυσιαστική, ανυπόκριτη και απροϋπόθετη αγάπη του για τον πλησίον. Η αγάπη αυτή είναι το κίνητρο, ο κινητήριος μοχλός του ποιμαντικού έργου. Ποιμαίνουμε, επειδή στο πρόσωπο του πλησίον βλέπουμε τον Χριστό, ο οποίος μας άφησε εντολή να αγαπάμε τον συνάνθρωπο, με την ίδια αγάπη που μας αγάπησε Εκείνος.¹⁰

Ο κ. Σταυρόπουλος διευρύνει τον ποιμαντικό μας ορίζοντα αφού υποστηρίζει, και έτσι είναι, ότι στην Εκκλησία ποιμαντική ασκούν και τα μέλη που ανήκουν στην θριαμβεύουσα χορεία της. Ποιμαντική ασκεί η Υπεραγία Θεοτόκος με τις μεσιτείες της, ποιμαντική ασκούν οι άγγελοι και οι αρχάγγελοι με τις επεμβάσεις τους, ποιμαντική ασκούν και οι αναρίθμητοι άγιοι και αγίες με τις θαυματουργικές

⁶ Βασίλειος Τσίγκος, *Θεσμική και Χαρismaticή Διάσταση της Εκκλησίας*, εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2010, σ. 119.

⁷ *Πράξ.* 20,28 «προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ...».

⁸ *Ακ.* 10,2.

⁹ π. Βασίλειος Θερμός, *Στα μονοπάτια του κόσμου-Ποιμαντικά βήματα στο σήμερα*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2016, σ. 23.

¹⁰ *Ιωάν.* 13,34 «ἐντολήν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

εμφανίσεις τους. Ποιμαντική μπορεί να ασκήσουν και άψυχα αντικείμενα. Μία θαυματουργή εικόνα, τα ευωδιάζοντα λείψανα αγίων, μία αγιογραφία, ένα θαυμάσιο φυσικό τοπίο, ένα εύηχο μουσικό μέλος, ένας πίνακας ζωγραφικής, όλα αυτά μπορούν να επηρεάσουν πνευματικά έναν άνθρωπο και να τον οδηγήσουν στην αναζήτηση του Αρχιποιέμενος Χριστού, σύμφωνα με τον κ. Σταυρόπουλο.

Η ποιμαντική διακονία του κ. Σταυρόπουλου είναι ουσιαστική και αποτελεσματική διότι έχει ως βάση τον προσωπικό πνευματικό αγώνα του. Στη ζωή του βρίσκει εφαρμογή ο διαχρονικός λόγος του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου «Για να φωτίσουμε, πρέπει να φωτισθούμε. Για να αγιάσουμε, πρέπει να αγιασθούμε».¹¹ Και ο σεβαστός μας δάσκαλος σκορπίζει γύρω του το φως που λαμβάνει από την πηγή του αιδίου φωτός. Ο φωτοδότης Αρχιποιέμενος μας προίκισε τον σεβαστό μας δάσκαλο με τα απαραίτητα πνευματικά εφόδια, εξόχως απαραίτητα για την ποιμαντική του διακονία. Στο πρόσωπο του κ. Σταυρόπουλου βλέπουμε τον ποιμαντικό δάσκαλο που:

- α) έχει ολοκληρωτική αγάπη στον Θεό.¹²
- β) έχει αγάπη για τον συνάνθρωπο.¹³
- γ) τηρεί τις εντολές του Χριστού.¹⁴
- δ) χρησιμοποιεί πάντα το λόγο της Γραφής και το λόγο των αγίων Πατέρων στην ποιμαντική του διακονία.¹⁵
- ε) προσεύχεται για όλους.¹⁶
- στ) έχει υπομονή.¹⁷
- ζ) είναι ώριμος στην πίστη και μπορεί να διακρίνει το καλό από το κακό.¹⁸
- η) έχει υπακοή στο θέλημα του Θεού που το εκφράζει ο πνευματικός του πατέρας.¹⁹

¹¹ Γρηγόριος ο Θεολόγος, *Απολογητικός τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς*, Λόγος Β΄, PG 35, 480 «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθάραι· σοφισθῆναι, καὶ οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς, καὶ φωτίσαι· ἐγγίσαι Θεῷ, καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους· αγιασθῆναι, καὶ αγιάσαι».

¹² *Ματθ.* 22,37 «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου».

¹³ ὁ.π., 22,39 «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν».

¹⁴ *Ιωάν.* 14,21 «ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με...».

¹⁵ *Εβρ.* 4,12 «Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον...».

¹⁶ *Εφεσ.* 6,18 «διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων...».

¹⁷ *Ιάκ.* 1,4 «ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὀλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι».

¹⁸ *Εβρ.* 5, 14 «τελείων δὲ ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ».

¹⁹ ὁ.π., 13,17 «Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες».

θ) είναι γνώστης της ορθής διδασκαλίας²⁰ και είναι πάντα έτοιμος να την υπερασπιστεί.²¹

ι') Τα λόγια και τα έργα του γίνονται πάντα προς δόξα του Θεού.²²

ια) διακατέχεται από πνεύμα χαράς.²³

ιβ) δεν απογοητεύεται.²⁴

ιγ) είναι ειρηνικός και όχι αναστατωμένος.²⁵

ιδ) έχει ενεργή μυστηριακή ζωή.

Αυτός είναι ο σεβαστός δάσκαλος κ. Αλέξανδρος Σταυρόπουλος, ομολογητής και ακέραιος, ένας αληθινός θεολόγος, άνθρωπος της καρδιακής προσευχής, άνθρωπος του κομποσκοινιού και των μετανοιών, άνθρωπος της ενεργούς μυστηριακής ζωής, ένας αιώνιος έφηβος αφού, παρότι διανύει την όγδοη δεκαετία της ζωής του, εντούτοις η καρδιά και η ψυχή του δεν έχουν ούτε μία άσπρη τρίχα, όπως θα έλεγε ο ποιητής Μαγιακόφσκι.

Εύχομαι από καρδιάς στον τιμώμενο κ. Σταυρόπουλο υγεία και μακροημέρευση και να γνωρίζει ότι πάντα τον μνημονεύουμε στην προσευχή μας. Σεβαστέ μας Δάσκαλε, σας ευχαριστούμε για όλα.

²⁰ *Τίτ.* 2, 1 «Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ»

²¹ *Ο. π.*, 1, 9 «ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν».

²² *Κολ.* 3,17 «καὶ πᾶν ὃ τι ἐὰν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ».

²³ *Α΄ Θεσ.* 5,16 «Πάντοτε χαίρετε...».

²⁴ *Ησ.* 49, 15-16 «μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιλάθοιτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, εἴτε Κύριος. 16 ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφηκά σου τὰ τεῖχη, καὶ ἐνώπιόν μου εἶ διαπαντός».

²⁵ *Α΄ Κορ.* 14, 33 «οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς, ἀλλὰ εἰρήνης».